

Trosolwg

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn mynd ati i foderneiddio'r fframwaith cyfreithiol yngl n â defnyddio'r Gymraeg wrth gyflawni gwasanaethau cyhoeddus. Ym Medi 2015, rhoddwyd Nodyn Cydymffurfio i Gyngor Bwrdeisdref Sirol Blaenau Gwent¹, oedd yn nodi'r gofyn i weithredu 171 o'r 176 o Safonau'r Gymraeg.

Nod Safonau'r Gymraeg yw:

Gwella'r gwasanaethau y gall siaradwyr Cymraeg ddisgwyl eu cael gan sefydliadau penodol yn y Gymraeg;

Cynyddu'r defnydd y mae pobl yn ei wneud o wasanaethau Cymraeg;

Ei gwneud yn glir i sefydliadau beth sydd angen iddynt ei wneud o ran y Gymraeg; a

Sicrhau bod cysondeb priodol o ran y dyletswyddau a roddir ar gyrff yn yr un sectorau.

Mae'r Strategaeth Hyrwyddo 5 mlynedd hon yn cydymffurfio â Safon 145 sy'n nodi:

Cynnwys

Cyflwyniad	4
Cyd-destun Polisi	5
Crynodeb: Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017-2022	7
Trosolwg o Flaenau Gwent	8
Amcanion Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017-2022	9
Teuluoedd a Chymunedau	9

Cyflwyniad

Gweledigaeth y Cyngor yw ein bod yn dymuno i Flaenau Gwent fod yn lle gwell i fyw a gweithio ynddo ac i ymweld ag ef. Mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn elfennau allweddol o'n hanes, diwylliant a'n gwead cymdeithasol.

Yn ddiweddar mae Llywodraeth Cymru wedi lansio ei gweledigaeth ar gyfer gweld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 ar draws Cymru. Mae hon yn her sylweddol i Flaenau Gwent, sydd yn gyson wedi bod â'r defnydd lleiaf o'r Gymraeg yng Nghymru, ynghyd ag Awdurdodau eraill yn Ne Ddwyrain Cymru.

Er hynny, mae Cyngor Bwrdeisdref Sirol Blaenau Gwent yn ymroddedig i wneud cyfraniad gwerthfawr at y targed uchelgeisiol hwn, lle gallwn, gyda'n gilydd, gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg a hybu cyfleoedd dwyieithog.

Rydym yn cydnabod na all y Cyngor gyflawni'r cynnydd angenrheidiol yn y defnydd o'r Gymraeg ar ei ben ei hun, a bydd cyflawni ei amcanion Hyrwyddo'r Gymraeg yn effeithiol yn dibynnu ar ymdrech ar y cyd a diwriad gan ein partneriaid ac ennyn diddordeb a chyfraniad preswylwyr Blaenau Gwent.

Trwy weithio mewn partneriaeth byddwn yn gwneud ein rhan i greu'r strategaeth a all greu'r amodau cywir i ddwyieithrwydd ffynnu a blodeuo, mewn teuluoedd a chymunedau, mewn plant a phobl ifanc, ac yn ein gweithle.

Mae ymrwymiad cyfreithiol ar y Cyngor i gynhyrchu'r strategaeth hon dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, Safon 145. Mae'r Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg bum mlynedd hon yn nodi sut yr ydym yn bwriadu hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn fwy eang ym Mwrdeisdref Sirol Blaenau Gwent.

Mae'r Strategaeth yn gobeithio adeiladu ar y gwaith da sydd eisoes wedi ei gyflawni trwy ein Cynlluniau Iaith Gymraeg blaenorol, a thrwy gryfhau ein rhwydweithiau o bartneriaethau sydd wedi hen sefydlu.

Bydd yr amcanion Hyrwyddo'r Gymraeg y byddwn yn gweithio arnynt yn y Strategaeth hon hefyd yn hanfodol, i ddangos sut y mae'r Cyngor hwn yn ymateb i'r ddeddfwriaeth newydd 'Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015'. Bydd hyn yn arbennig o bwysig ar gyfer nod llesiant cenedlaethol Cymru o 'Gymru o ddiwylliant bywiog a Chymraeg sy'n ffynnu'.

Er mwyn sicrhau ein bod yn cyflawni, byddwn yn monitro ac yn craffu ar y strategaeth yn barhaus fel rhan allweddol o fusnes y Cyngor, trwy integreiddio ein gweithredoedd i'n strwythurau adrodd a pherfformiad corfforaethol.

Yn unol â Safon y Gymraeg 146, bum mlynedd ar ôl cyhoeddi'r strategaeth hon bydd yn ofynnol i ni asesu'r graddau yr ydym wedi dilyn y strategaeth ac wedi cyrraedd y targed a osodwyd ynddi.

Cyd-destun Polisi

Mae'r adran ganlynol yn nodi'r fframweithiau cyfreithiol a pholisi sy'n rhoi siâp i'r Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg hon:

Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru)⁴ 2015

Nod y Ddeddf hon yw gwella lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Bydd y Ddeddf yn gwneud i'r cyrff cyhoeddus a restrir yn y Ddeddf ystyried y tymor hir, gweithio yn well gyda phobl a chymunedau a'i gilydd, ceisio osgoi problemau a defnyddio dull mwy diwriad. Mae'r Ddeddf yn cyflwyno 7 o nodau llesiant, sy'n cynnwys 'Cymru o ddiwylliant bywiog a Chymraeg sy'n ffynnu' gyda'r disgwyliad y byddwn yn anelu at 'gymdeithas sy'n hybu a gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg...' Mae hyn yn golygu bod dyletswydd eisoes ar nifer o gyrff cyhoeddus a restrir yn y Ddeddf i gyflawni'r nod hwnnw yn y tymor hir, ac un o'r camau yw creu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Iaith fyw: iaith byw: Strategaeth y Gymraeg⁵

Crynodeb: Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017 - 2022

Gweledigaeth

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i 'Filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050'.

Targed

Mae Safon y Gymraeg 145 yn nodi'r gofyn i osod "targed (o ran y ganran o siaradwyr yn eich ardal) ar gyfer cynnydd neu gynnal y nifer o siaradwyr Cymraeg yn eich ardal" erbyn 2022 a "datganiad yn nodi sut yr ydych yn bwriadu cyrraedd y targed hwnnw".

Er mwyn cyrraedd targed o gynnydd o 44% yn y siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, byddai'n rhaid i ni gael 2,324 o siaradwyr Cymraeg ychwanegol mewn cymhariaeth â gwaelodlin Cyfrifiad 2011 Blaenau Gwent, sef 5,284.

Felly mae hyn yn cynrychioli cynnydd blynyddol ar gyfartaledd o 70 o siaradwyr Cymraeg ychwanegol h.y. 3% o'r ffigwr targed o 2,324 ychwanegol ym Mlaenau Gwent am y 33 mlynedd nesaf.

Er mwyn cyflawni'r targed hwn, bydd angen i Gyngor Bwrdeisdref Sirol Blaenau Gwent weithio mewn partneriaeth ag ystod eang o bartneriaid i hyrwyddo'r Gymraeg mewn lleoliadau addysg a chyfleoedd mwy hygyrch mewn cymunedau; a hyrwyddo'r Gymraeg yn y gweithle.

Amcanion

Mae Blaenau Gwent wedi dynodi'r tri amcan canlynol o ran h

Trosolwg o Flaenau Gwent

Daearyddiaeth

Mae Blaenau Gwent yn Ne Ddwyrain Cymru. Mae tua 20 milltir o Gasnewydd, a 30 milltir o Gaerdydd, ac yn union i'r de o Barc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog.

Cymharol fach yw'r ardal yn ddaearyddol, gan fesur 15 milltir o hyd ar y mwyaf ac 8 milltir o led, a dyma'r awdurdod lleol lleiaf yng Nghymru o ran maint daearyddol, ar tua 10,900 hectar. Diffinnir yr ardal yn ffisegol gan fryniau serth sy'n rhannu'r tri phrif gwm. Mae'r cymoedd yma yn gartref i drefi a phentrefi sy'n ymddangos fe petaent yn llifo i'w gilydd.

Plant a Phobl Ifanc

Amcan 2: Cynyddu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg a gweithgareddau anffurfiol i blant a phobl ifanc a chynyddu eu hymwybyddiaeth o werth yr iaith.

Cymraeg yn y Gweithle

Amcan 3: Cynyddu'r cyfle i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle

Deilliannau: Yr hyn yr ydym am ei gyflawni:

- Mwy o bobl yn ymwneud â'r Gymraeg
- Mwy o bobl yn dod yn rhugl yn y Gymraeg
- Mwy o gyflogeion y Cyngor yn gallu defnyddio'r Gymraeg

Cam Gweithredu 3.1

Cynyddu'r nifer o gyflogeion sy'n gallu defnyddio'r Gymraeg a'u annog nhw o wisgo bathodynnau "Dysgu" ac i helpu dysgwyr Cymraeg yn gymdeithasol ac gwella eu hyder.

Cam Gweithredu 3.2

Annog cyflogeion i wella eu Cymraeg a'u annog nhw i wisgo bathodynnau "Dysgu" i hyrwyddo gwasanaethau dwyieithiog.

Cam Gweithredu 3.3

Amcan 1: Byddwn yn hyrwyddo ac annog y defnydd o'r Gymraeg mewn teuluoedd ac yn y gymuned

Cyfeirnod y Cam Gweithredu	Cam Gweithredu	Partneriaid Arweiniol
1.1	Hyrwyddo gweithgareddau Cymraeg / dwyieithog anffurfiol wedi eu darparu ym Mlaenau Gwent h.y. gwefan, cyfryngau cymdeithasol, posterï ayb.	Ysgolion cyfrwng Saesneg, Coleg Gwent, Dysgu Cymraeg Gwent, Menter Iaith, Ymddiriedolaeth Aneurin, Mudiad Meithrin, Ysgol Gyfun Gwynllyw, Ysgol Gymraeg Bro Helyg, Urdd Gobaith Cynru ayb.
1.2	Hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer addysgu mwy ffurfiol h.y. cwrs Mynediad ac ati	Ysgolion, Coleg Gwent, Parth Dysgu Blaenau Gwent, Mudiad Meithrin

Amcan 2: Cynyddu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg a gweithgareddau anffurfiol i blant a phob ifanc a chynyddu eu hymwybyddiaeth o werth yr iaith.		
Cyfeirnod y Cam Gweithredu	Cam Gweithredu	Partneriaid Arweiniol
2.1	Cynyddu'r ddarpariaeth blynyddoedd cynnar i ysgogi galw gan y rhieni	Yr un fath â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg
2.2	Cynyddu cyfraddau trosglwyddo o'r ddarpariaeth feithrin Gymraeg i Ysgol Gymraeg Bro Helyg	Yr un fath â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg
2.3	Codi proffil a lefelau cymryd rhan mewn addysg cyfrwng Cymraeg	Yr un fath â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg
2.4	Gwella deilliannau i ddysgwyr cyfrwng Cymraeg	Yr un fath â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg

